

Vnímanie socioterapie sociálnymi pracovníčkami a pracovníkmi

Social workers' perception of sociotherapy

Martin Hamadej²⁵ a Beáta Balogová²⁶

Abstrakt: Cieľom príspevku je predstaviť realizovaný výskum sémantického diferenciálu, ktorého cieľom bolo zistiť vnímanie socioterapie ako jednej zo základných metód sociálnej práce u vybraných sociálnych pracovníkov a pracovníčok pôsobiach v zariadeniach sociálnych služieb. Vychádzali sme z toho, že socioterapia je proces zameraný na vzťah medzi osobnosťou klienta a socioterapeutom. Preto je pri práci odborníkov využívajúcich socioterapiu dôležitá odbornosť, osobnostná i profesionálna zrelosť a rozhladenosť vo svojom a príbuzných pomáhajúcich odboroch. Úlohou socioterapie je dosiahnuť zlepšenie, ale čo je dôležité, i sfunkčnenie sociálnych vzťahov, zadefinovanie sociálnych problémov a spoluprácu pri ich eliminácii.

Kľúčové slová: Sociálna práca. Sociálny pracovník. Socioterapia.

Abstract: The aim of this paper is implemented semantic differential research, which aimed to identify the perception of social therapy as one of the basic methods of social work in selected social workers and workers working in social services. We got out of that sociotherapy process is focused on the relationship between the client's personality and socioterapist. Therefore, the work of professionals using social therapy essential expertise, personality and professional orientation and maturity in her and helping relatives and humanities. The role of social therapy is to improve, but what is important and operationalization of social relations, define social problems and cooperation in eliminating them.

Key words: Social work. Social worker. Social therapy.

Príspevok vznikol ako výstup z riešenia *Projektu VEGA MŠVVaŠ SR č. 1/0146/14 s názvom Teoretické a metodologické kontexty socioterapie ako novoobjavenej metódy sociálnej práce.*

Príspevok vznikol ako výstup z riešenia *Projektu VEGA MŠVVaŠ SR č. 1/0134/17 Význam hodnotovej orientácie - očakávania a perspektívy mladej generácie z hľadiska jej uplatnenia na trhu práce.*

Príspevok vznikol ako súčasť riešenia vedeckého projektu *VEGA MŠVVaŠ SR č.1/0288/17 s názvom Faktory inštitucionalizácie školskej sociálnej práce.*

Úvod

Jednoznačne vymedziť a konkretizovať pojem socioterapia je veľmi náročné. Prikláňame sa k názoru Tokárovej a Matulayovej (2008), ktoré tvrdia, že s týmto pojmom ako prvý prichádzajú Wronsky a Salomonová v podobe sociálnej terapie v roku 1926, ktorí ju použili ako doplnok psychoterapie uplatňovanej pri práci s duševne chorými pacientmi, u ktorých sa psychoterapia nedala využiť. Neskôr dochádza k zmenám a využívaniu skrátenej formy v podobe socioterapie.

K nestorkám tradície českej a slovenskej socioterapie bezpochyby patrí Marie Krakešová-Došková, ktorú Chytil (2006, in: Šoltésová, Bosá a Balogová 2016, [cit. 2016-10-10].) vnímajú ako predchodkyňu psychosociálneho prístupu (hoci v odbornej literatúre je

²⁵ Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, PU v Prešove, martin.hamadej@gmail.com

²⁶ Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta, PU v Prešove, beata.balogova@ff.unipo.sk

takto vnímaná Gordon Amy Hamilton). V slovenskej odbornej spisbe v kontextoch sociálnej práce sa pojmom socioterapia zaoberajú medzi prvými Novotná a Schimerlingová (1992), ktoré socioterapiu charakterizujú ako proces uvedomelého a cieľavedomého snaženia a formovania názorov, založený na dynamickej interakcii medzi klientom a sociálnym pracovníkom. V súčasnosti sa o rozvoj socioterapie v kontextoch sociálnej práce zaslúžili najmä Kredátus (1996; 1999; 2005; 2007); Levická (2002; 2004; 2006); Balogová (2012, [cit. 2015-07-07]; 2015); Balogová a Šoltéssová (2014); Žiaková (2011; 2013); Brnula (2014); Mydlíková Kovács a Brnula (2009).

1. Sémantický diferenciál

K zisteniu vnímania socioterapie sme zvolili sémantický diferenciál vychádzajúc z Osgooda, Suciho a Tannennbauma (1957, in: Janoušek 1986; Kerlinger 1972). Cieľom výskumu bolo zistiť vnímanie socioterapie ako jednej zo základných metód sociálnej práce u vybraných sociálnych pracovníkov a pracovníčok pôsobiacich v zariadeniach sociálnych služieb. Sémantický diferenciál bol uskutočnený formou dotazníka.

V konceptuálnom rámci sme vychádzali z predpokladu, že sociálni pracovníci a pracovníčky pôsobiaci v oblasti pomáhajúcich profesií sa pri výkone svojej činnosti stretávajú s viacerými prístupmi či metódami, ktorých základ tvorí terapia. Východiskovým bodom pre terapiu v oblasti sociálnej práce je práve socioterapia. Aplikácia socioterapie v sociálnej práci vychádza z jednej zo základných paradigiem sociálnej práce, a to konkrétne z terapeuticko-paradigmatu (Navrátil 2001). Jedným z cieľov terapeuticko-paradigmatu je čo možno najkomplexnejšia intervencia voči klientom a eliminácia jednostrannosti a nedostatočnosti metodických postupov, čo je možné zabezpečiť len prostredníctvom kombinácie všetkých paradigiem. Pri svojej každodennej práci využívajú najčastejšie praktickú formu intervencie prostredníctvom poradenskej či terapeuticko-paradigmatu pomoci klientom s cieľom jej odzrkadlenia v línii klientovho sociálneho systému a následne i v celej spoločnosti. Práve socioterapiou, ako metódou intervencie voči klientovi, môžeme zmeniť postoje klientov k náročným životným situáciám. Kratochvíl (1998) tvrdí, že práve zmena postoja a prežívanie tejto situácie môže viesť k lepšej adaptácii klientov. Odborníci a odborníčky z prostredia sociálnej práce pomáhajú klientom zvládať každodenné úlohy a nájsť ich zmysluplné uplatnenie. V súvislosti s realizáciou socioterapie sú najčastejšie vykonávané rôzne druhy terapií ako arteterapia, ergoterapia, biblioterapia, muzikoterapia, canisterapia, hipoterapia, psychomotorická terapia, realizácia socioterapeutických klubov, a mnohé iné. Predmetné terapie sú vykonávané v zmysle platnej legislatívy, konkrétne v zmysle zákona o sociálnych službách č. 448/2008 § 61 Z. z., ktorý vymedzuje, že „ak má poskytovateľ sociálnej služby na to vytvorené podmienky, môže vykonávať na účel zvýšenia kvality poskytovanej sociálnej služby muzikoterapiu, arteterapiu, hipoterapiu, canisterapiu, biblioterapiu, hydroterapiu, aromaterapiu a činnosťnú terapiu.“

Cieľom výskumu bolo zistiť, ako vybraní respondenti a respondentky pracujúci v zariadeniach sociálnych služieb vnímajú pojem „socioterapia“. Výskum sa realizoval na vybranej vzorke sociálnych pracovníkov a pracovníčok pracujúcich v zariadeniach sociálnych služieb, detských domovov, neziskových organizácií a Úradu práce sociálnych vecí a rodiny v Michalovciach na oddelení sociálno-právnej ochrany a kurately detí. Zároveň sa výskumu zúčastnili aj sociálni pracovníci a pracovníčky pracujúci v rôznych neziskových organizáciách v rámci prebiehajúceho „Dňa sociálnej práce“ na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove.

Ako už bolo v úvodnej časti avizované pri zbere dát bola použitá metóda sémantického diferenciálu, ktorej autormi sú Osgood, Suci a Tannennbaum (Janoušek 1986; Kerlinger

1972)²⁷, práve z dôvodu, že sémantický diferenciál je považovaný za metódu slúžiacu k meraniu postojov a zaradujeme ho k tzv. psychosémantickým metódam. Vyznačuje sa spojením psycholingvistiky, psychológie vnímania a psychológie individuálneho vedomia (Maršalová a Mikšík et al. 1990). Zároveň sme pri meraní postojov vychádzali z premisy, že postoje sú chápané ako trvalé sústavy pozitívnych alebo negatívnych hodnotení, emocionálneho cítenia a tendencií konať za alebo proti vzhľadom k spoločenským objektom (Bedrnová a Nový 1998, s. 58). V tomto zmysle môže sémantický diferenciál ísť hlbšie než bežné dotazníkové metódy a to tým, že respondentom a respondentkám nie je zrejmá úroveň spracovania dát, a nemôžu vedome korigovať výsledky, ktoré svojimi odpoveďami poskytujú.

Výskumnú vzorku tvorilo spolu 58 respondentov a respondentiek, z toho bolo 50 žien a 8 mužov. Veková štruktúra sa pohybovala v rozmedzí od 22 do 60 rokov. Priemerný vek všetkých respondentov bol 38,5 roka²⁸. Výskumným nástrojom sémantického diferenciálu bol dotazník skladajúci sa z dvoch častí. V prvej časti dotazníka bolo vytvorených 30 adjektív ku ktorým mali respondenti a respondentky zaujať svoj postoj v polaritnej perspektíve. Jednotlivé škály tvorili bipolárne dvojice adjektív, ktoré boli zamerané na dimenzie hodnotenia, sily a aktivity (pričom 1 = kladné hodnotenie, 7 = záporné hodnotenie). Vo výskume boli použité nasledovné adjektíva – socioterapia je: 1 (kvalitná - podradná), 2 (kvalifikovaná - amatérska), 3 (altruistická - egoistická), 4 (príjemná - nepríjemná), 5 (užitočná - neužitočná), 6 (empatická - neempatická), 7 (spravodlivá - nespravodlivá), 8 (dobrovoľná- povinná), 9 (objektívna- skreslená), 10 (správna- nesprávna), 11 (citlivá - bezcitná), 12 (pekná - škaredá), 13 (účinná - neúčinná), 14 (skupinová - individuálna), 15 (hlbková - povrchná), 16 (dobrá - zlá), 17 (prirodzená - umelá), 18 (prosociálna - hostilná), 19 (morálna - nemorálna), 20 (kultúrna - barbarská), 21 (prirodzená - umelá), 22 (rýchla - pomalá), 23 (mierna - divoká), 24 (aktívna - pasívna), 25 (ľahká - ťažká), 26 (jemná - hrubá), 27 (starostlivá - nedbanlivá), 28 (milosrdná - krutá), 29 (pomáhajúca - sebecká), 30 (zodpovedná - ľahostajná).

Druhú časť tvorili vybrané definície socioterapie vychádzajúce hlavne zo Zakouřilovej (2008; 2014); Kratochvíla (1998); Striežena (2001); Šavrnchovej a Rusnákovej (2009); Mydlíkovej, Kovácsa a Brnulu (2009); Dobšoviča (2013); Balogovej (2012); Balogovej a Šoltésovej (2014); Venglárovej (2008); Šoltésovej, Bosej a Balogovej (2015). Na hodnotenie bola ponúknutá 7 bodová bipolárna škála zachytávajúca aj jemné rozdiely vo vyjadreniach respondentov a respondentiek. Tu sa mali respondenti a respondentky vyjadriť k 14 adjektívam vychádzajúc z doterajších teoretických poznatkov – socioterapia: 1 (ako špecifický druh odbornej intervencie - ako nešpecifický druh odbornej intervencie), 2 (rieši situáciu, ktorá bezprostredne ohrozuje klienta - nerieši situáciu, ktorá bezprostredne ohrozuje klienta), 3 (predchádza vzniku rizikového správania - nepredchádza vzniku rizikového správania), 4 (pomáha k adaptácii rodiny na nové podmienky - nepomáha k adaptácii rodiny na nové podmienky), 5 (ozdravuje, zmierňuje sociálny stav u klienta - neozdravuje, nezmierňuje sociálny stav klienta), 6 (zohľadňuje elementy širšieho sociálneho prostredia - nezohľadňuje elementy širšieho sociálneho prostredia), 7 (je adekvátnym riešením životných záťažových situácií - nie je adekvátnym riešením životných záťažových situácií), 8 (je špecializovanou metódu sociálnej práce - nie je špecializovanou metódou sociálnej práce), 9 (je dynamickou interakciou medzi klientom a sociálnym pracovníkom - nie je dynamickou

²⁷ Pôvodne bola táto metóda vyvinutá na meranie konotatívneho významu pojmov, neskôr sa jej použitie rozšírilo v humanitných a sociálnych vedách pri skúmaní sociálnej percepcie, mentálnych a sociálnych reprezentácií. Prednosťou sémantického diferenciálu je podľa Pelikána (2004, s. 149) „hlbšie preniknutie do individuálneho chápania významu jednotlivých pojmov“. V súčasnosti sa metóda sémantického diferenciálu využíva aj pri prieskume trhu, zisťovaní verejnej mienky, v reklame a v ďalších oblastiach. Rozšírené sú aj aplikácie tejto metódy na meranie postojov, pričom sú známe rôzne modifikácie pôvodného postupu.

²⁸ Pri spracovaní sémantického diferenciálu bola využitá Elektronická učebnica pedagogického výskumu, od kolektívu autorov Gavora, Koldeová a Dvorská et al. [cit. 2015-12-03].

interakciou medzi klientom a sociálnym pracovníkom), 10 (udržiava záujem klienta o reálny život - neudržiava záujem klienta o reálny život), 11 (zlepšuje sociálne začlenenie - vedie k sociálnej exklúzii), 12 (zlepšuje sociálne fungovanie - zhoršuje sociálne fungovanie), 13 (zlepšuje prežívanie kvality života a nadobudnutie životnej spokojnosti - zhoršuje prežívanie kvality života a nadobudnutie životnej spokojnosti), 14 (je odbornou činnosťou podporujúcou samostatnosť, nezávislosť, sebestačnosť fyzickej osoby - nie je odbornou činnosťou podporujúcou samostatnosť, nezávislosť, sebestačnosť fyzickej osoby).

V rámci interpretácie výsledkov boli vyhodnotené priemerné hodnoty pre jednotlivé položky (bipolárnych dvojíc adjektív a taktiež celkový aritmetický priemer pre všetky položky). Výsledné hodnoty boli zaokrúhlené na 2 desatinné miesta. Výsledky umožnili zistiť vnímanie „socioterapie“ z pohľadu vybraných respondentov a respondentiek. Týmto spôsobom boli identifikované priemerné hodnoty všetkých položiek socioterapie. Prostredníctvom komparácie získaných údajov bolo zistené ako vnímajú respondenti a respondentky samotný pojem socioterapia a ako by tento pojem definovali. V tomto prípade sme rešpektovali predpoklad, ktorý v prípade sémantického diferenciálu platí, a to, že čím boli hodnoty vyššie, tým bolo hodnotenie negatívnejšie a naopak, čím nižšie hodnoty, tým bolo hodnotenie pozitívnejšie.

Výskumné výsledky

Analýzou získaných dát sme dospeli k nasledujúcim zisteniam. Výskumné výsledky sémantického diferenciálu možno rozdeliť do troch nasledujúcich dimenzií:

I. dimenzia hodnotenia – túto dimenziu možno považovať napr. podľa Kerlingera (1972); Janouška (1986) a i., za najvýznamnejšiu. Touto dimenziou hodnotíme pojem z hľadiska toho, aký dojem vyvoláva: dobrý a príjemný, alebo naopak zlý, nepríjemný, odpudzujúci.

II. dimenzia sily – vyjadruje energetický náboj pojmu. Pojem je posudzovaný z hľadiska toho, či pôsobí ako dominantný, silný, alebo naopak ako slabý, nevýrazný.

III. dimenzia aktivity – je zameraná na to, či je pojem vyjadrením dynamiky, aktivity, alebo či pôsobí skôr pokojne, pasívne. Aj v našom prípade sme rešpektovali túto diferenciaciu. Dimenzia **hodnotenia** pozostávala z 11 škál, dimenzia sily z 8 škál a dimenzia aktivity z 10 škál. Predmetom ďalšej analýzy bolo porovnanie, ako vnímajú analyzované pojmy respondenti a respondentky v rámci jednotlivých dimenzií. Vypočítali sme hodnoty číselných charakteristík pre jednotlivé dimenzie. Výsledky poukazujú na to, že tak muži, ako aj ženy hodnotili pojem socioterapia v dimenzii hodnotenia približne rovnako. Najväčšia vzdialenosť medzi ženským a mužským rodom v chápaní socioterapie bola pri položke č. 1 (kvalitná - podradná), č. 2 (kvalifikovaná - amatérska), č. 7 (spravodlivá - nespravodlivá), č. 10 (správna - nesprávna), č. 12 (pekná - škaredá). Na základe toho možno predpokladať, že pojem socioterapia je respondentmi a respondentkami interpretovaný ako altruistický, dobrovoľný, do istej miery aj ako kvalitný. Aj napriek menším rodovým rozdielom môžeme povedať, že respondenti v rámci tejto dimenzie vnímajú pojem socioterapia pozitívne. V rámci dimezie **sily** pri chápaní pojmu socioterapia hodnotili respondenti a respondentky socioterapiu v rámci škál v mediáne od 1,5 do 3,5. Možno konštatovať, že socioterapia je respondentmi a respondentkami hodnotená pozitívne. Najväčší rozdiel v hodnotení medzi mužmi a ženami dosiahli pojmy pri položke č. 16 (dobrá - zlá), kde ju muži hodnotili pozitívnejšie ako ženy. Výraznejší rozdiel v rámci tejto dimenzie nachádzame aj pri položke č. 28 (milosrdná - krutá), tu naopak ženy hodnotia socioterapiu pozitívnejšie ako muži. Celkovo hodnotia respondenti a respondentky v rámci tejto dimenzie socioterapiu ako morálnu, skupinovú a miernu metódu. V rámci dimenzie **aktivity** vyplýva, že respondenti a respondentky vnímajú socioterapiu podobne ako pri dimenzii hodnotenia a sily pozitívne a to hlavne medzi hodnotami 2 a 3,2. V rámci dimenzie aktivity je najmenšia vzdialenosť v

chápaní socioterapie medzi mužmi a ženami pri položke č. 20 (kultúrna - barbarská), č. 24 (aktívna - pasívna), č. 25 (ľahká - ťažká). Negatívne z aspektu aktivity vnímajú socioterapiu tak muži, ako aj ženy pri položke č. 22 (rýchla - pomalá) a č. 25 (ľahká - ťažká). Vo všetkých troch dimenziách, vidíme, že najväčšia zhoda v chápaní pojmu socioterapia je pri položkách č. 3 (altruistická - egoistická), č. 14 (skupinová - individuálna), č. 19 (morálna- nemorálna), č. 20 (kultúrna - barbarská), č. 22 (rýchla - pomalá), č. 24 (aktívna - pasívna). Najvyššiu hodnotu zo všetkých porovnávaných pojmov dosiahol pojem „škaredá“, z dvojice pojmov č. 12 „pekná“ a „škaredá“. Priemerná hodnota tohto pojmu bola 2,82. Naopak, najnižšiu hodnotu dosiahol pojem „dobrá“ z dvojice adjektív „dobrá“ a „zlá“ z položky č. 16. Médian tohto pojmu bol 2,40. Celkovo je socioterapia vnímaná veľmi pozitívne vo všetkých troch dimenziách. Z výsledkov celkového aritmetického priemeru všetkých porovnávaných adjektív v tabuľkách č. 1-3 vyplýva, že respondenti a respondentky vnímajú socioterapiu celkovo pozitívne. Možno konštatovať, že pojem socioterapia je respondentmi a respondentkami aj napriek malým rozdielom v dimenziách interpretovaný ako dobrý, silný a aktívny.

V druhej časti výskumného dotazníka sa mali respondenti a respondentky vyjadriť k 14 adjektívam - tvrdeniam, ktoré definovali pojem socioterapia. Vzhľadom na to, že v 11 prípadoch bola priemerná hodnota u vnímania žien vyššia ako u priemernej hodnoty vnímania mužov a iba v troch prípadoch tomu bolo naopak môžeme konštatovať, že ženy vnímajú socioterapiu negatívnejšie ako muži. Čím nižšia je priemerná hodnota vnímania socioterapie, tým pozitívnejšie je socioterapia vnímaná. Keďže dáta nespĺňajú podmienky pre využitie parametrických metód, využili sme neparametrickú metódu W z p t pre dvojicu závislých premenných (priemerná hodnota vnímania mužov, priemerná hodnota vnímania žien) - párový test. Pojem socioterapia bol aj v tejto časti dotazníka hodnotený výrazne pozitívne.

Tabuľka č. 1 Socioterapia dimenzia hodnotenia

Položky	Priemerná hodnota spolu	Muži	Ženy
č.1	1,89	1,6	2,18
č.2	1,945	1,6	2,29
č.3	2,45	2,4	2,5
č.4	2,505	2,8	2,21
č.5	2,12	1,8	2,03
č.6	2,12	2	2,24
č.7	2,63	3	2,26
č.8	2,56	2,6	2,52
č.9	2,59	2,8	2,38
č.10	2,005	1,6	2,41
č.12	3,155	3,6	2,71
Priemerná hodnota:	2,36	2,35	2,34

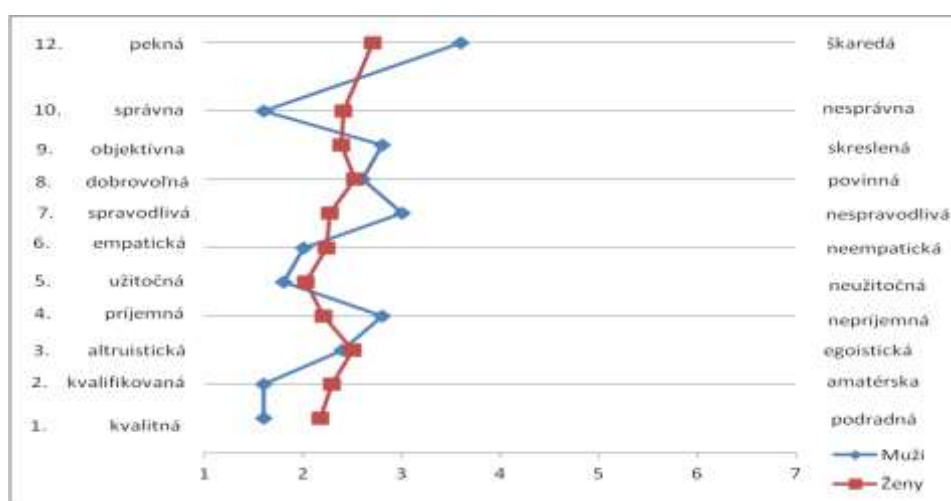
Zdroj: vlastné spracovanie

Najvýraznejšie je pozitívne vnímanie mužmi pri položke č. 3. Pri nej socioterapiu označili ako metódu predchádzajúcu vzniku rizikového správania. Čo sa týka žien, tak k najpozitívnejšiemu hodnoteniu došlo z ich strany pri položke č. 14, ktorá označuje socioterapiu za odbornú činnosť podporujúcu samostatnosť, nezávislosť, sebestačnosť fyzickej osoby. K najmenšiemu rozdielu v rámci aritmetického priemeru došlo medzi oboma rodmi pri položke č. 13, kedy takmer zhodne označili socioterapiu za metódu zlepšujúcu prežívanie kvality života a nadobudnutia životnej spokojnosti. K najväčšiemu rozdielu pri oboch pohlaviach došlo pri položke č. 7 „je adekvátnym riešením životných záťažových situácií“. V tomto prípade bolo vnímanie mužmi pozitívnejšie, ako vnímanie ženami.

Celkovo, vychádzajúc z mediánu, môžeme konštatovať, že na rozdiel od prvej časti sémantického dotazníka, v tejto časti muži hodnotili socioterapiu pozitívnejšie ako ženy, a to takmer pri všetkých položkách. Ženy hodnotili socioterapiu pozitívnejšie pri položke č. 2, „rieši situáciu, ktorá bezprostredne ohrozuje klienta“, č. 4 „pomáha k adaptácii rodiny na nové podmienky“ a č. 5 „ozdravuje, zmierňuje sociálny stav u klienta.“

Škály sémantického diferenciálu sme rozdelili do vyššie uvedených dimenzií. Dimenzia hodnotenia pritom pozostávala z 11 škál, dimenzia sily z 8 škál a dimenzia aktivity z 10 škál. Predmetom ďalšej analýzy bude porovnať, ako vnímajú analyzované pojmy kategórie respondentov v rámci jednotlivých dimenzií. Vypočítali sme hodnoty číselných charakteristík pre jednotlivé dimenzie. Dostali sme nasledujúce výsledky

Graf č. 1 Socioterapia dimenzia hodnotenia

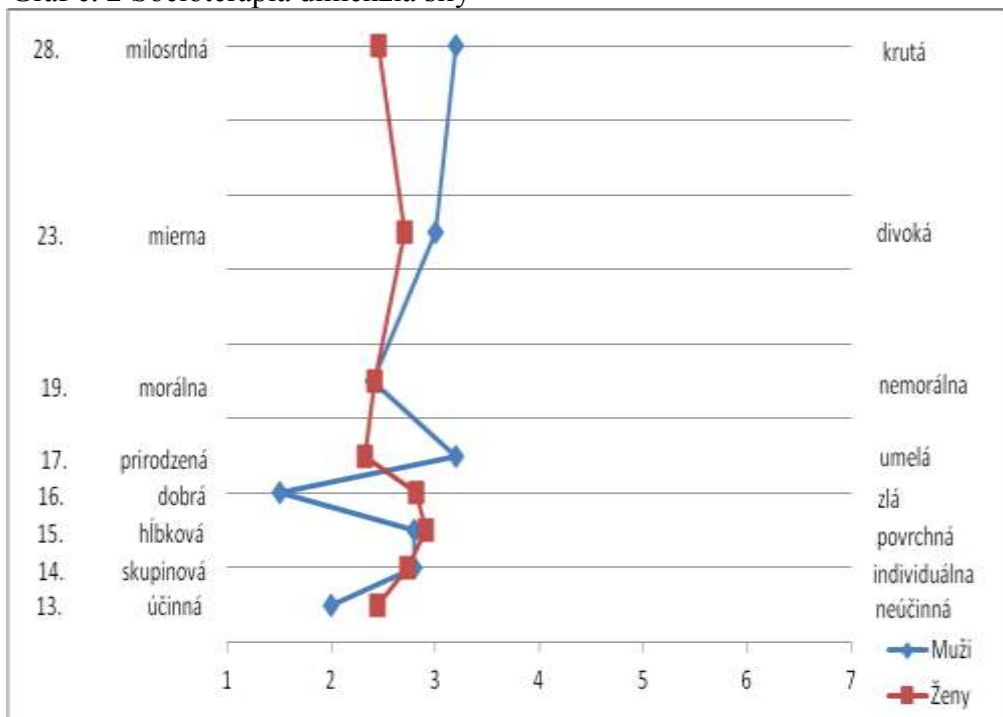
Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 2 Socioterapia dimenzia sily

Položky	Priemerná hodnota spolu	Muži	Ženy
č.13	2,22	2	2,44
č.14	2,77	2,8	2,74
č.15	2,855	2,8	2,91
č.16	2,16	1,5	2,82
č.17	2,405	3,2	2,32
č.19	2,405	2,4	2,41
č.23	2,85	3	2,70
č.28	2,83	3,2	2,46
Priemerná hodnota:	2,56	2,61	2,60

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 2 Socioterapia dimenzia sily

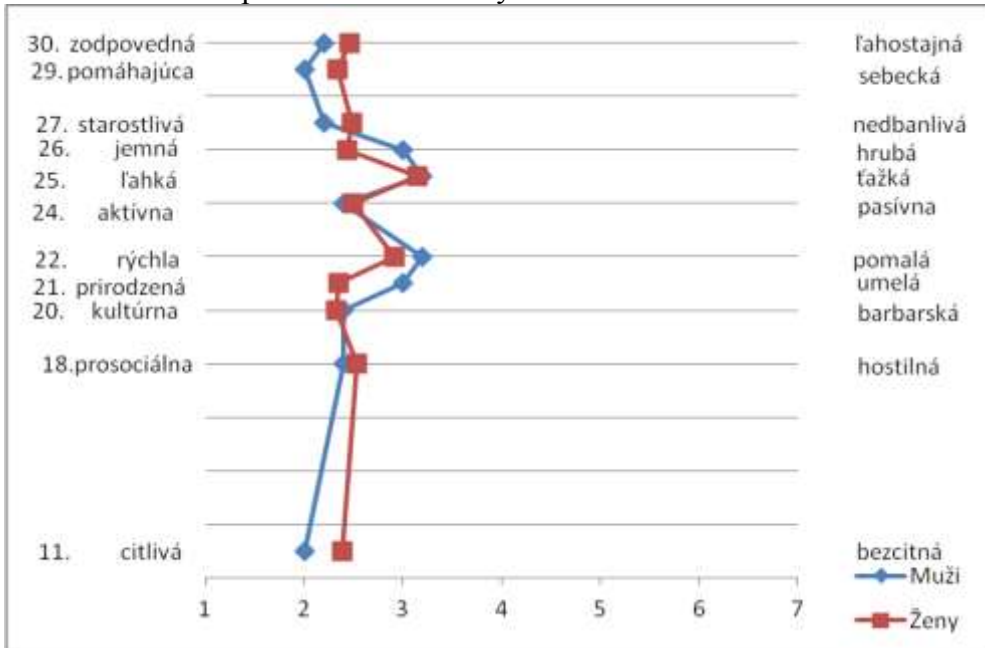
Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 3 Socioterapia dimenzia aktivity

Položky	Priemerná hodnota spolu	Muži	Ženy
č.11	2,19	2	2,38
č.18	2,465	2,4	2,53
č.20	2,36	2,4	2,32
č.21	2,675	3	2,35
č.22	2,45	3,2	2,91
č.24	2,45	2,4	2,5
č.25	3,17	3,2	3,14
č.26	2,72	3	2,44
č.27	2,345	2,2	2,49
č.29	2,17	2	2,34
č.30	2,33	2,2	2,46
Priemerná hodnota:	2,52	2,55	2,53

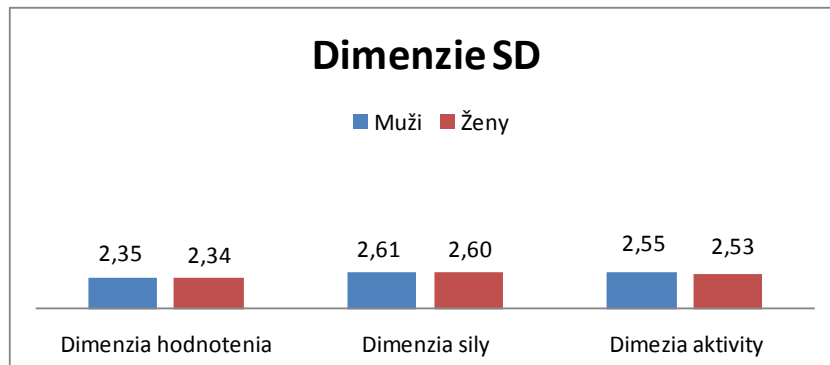
Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 3 Socioterapia dimenzia aktivity

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 4 Dimenzie sémantického diferenciálu

Zdroj: vlastné spracovanie

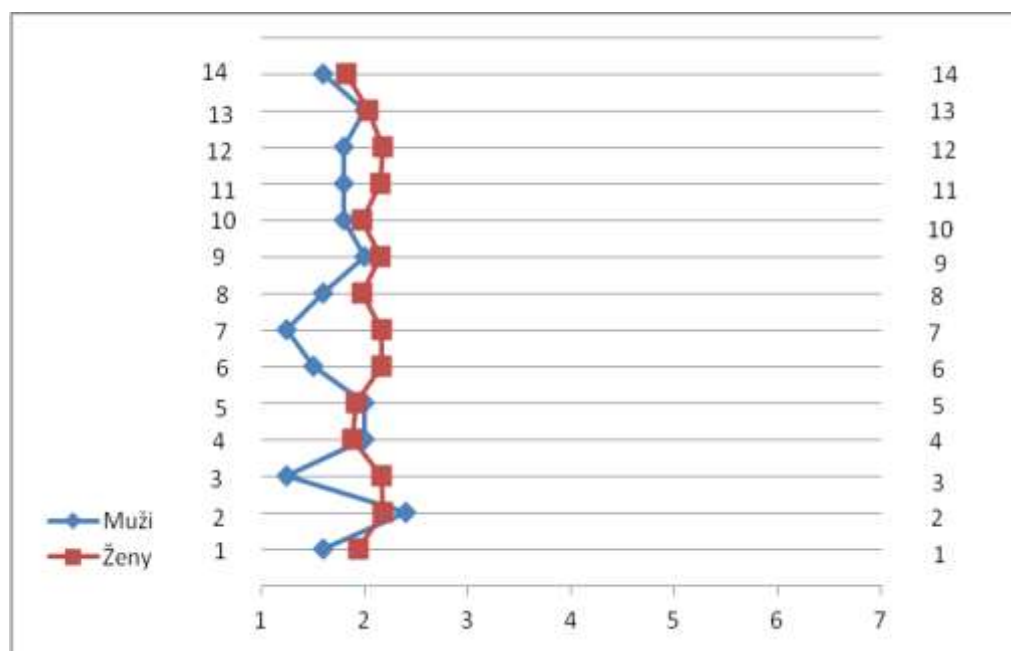
Tabuľka č. 4 Socioterapia 2 časť

		Muži	Ženy	Spolu	
1	ako špecifický druh odbornej intervencie	1,6	1,94	1,77	ako nešpecifický druh odbornej intervencie
2	rieši situáciu, ktorá bezprostredne ohrozuje klienta	2,4	2,18	2,29	nerieši situáciu, ktorá bezprostredne ohrozuje klienta
3	prechádza vzniku rizikového správania	1,25	2,16	1,705	nepredchádza vzniku rizikového správania
4	pomáha k adaptácii rodiny na nové podmienky	2	1,88	1,94	nepomáha k adaptácii rodiny na nové podmienky
5	ozdravuje, zmierňuje sociálny stav u klienta	2	1,91	1,835	neozdravuje, nezmierňuje sociálny stav klienta
6	zohľadňujeme elementy širšieho sociálneho prostredia-	1,5	2,17	1,835	nezohľadňuje elementy širšieho sociálneho prostredia
7	je adekvátnym riešením životných záťažových situácií	1,25	2,17	1,71	nie je adekvátnym riešením životných záťažových situácií
8	je špecializovanou metódou sociálnej práce	1,6	1,97	1,785	nie je špecializovanou metódou sociálnej práce
9	je dynamickou interakciou medzi klientom a sociálnym pracovníkom	2	2,15	2,075	nie je dynamickou interakciou medzi klientom a sociálnym pracovníkom
10	udržiava záujem klienta o reálny život	1,8	1,97	1,885	neudržiava záujem klienta o reálny život
11	zlepšuje sociálne	1,8	2,15	1,975	vedie

	začlenenie				k sociálnej exklúzii
12	zlepšuje sociálne fungovanie	1,8	2,18	1,99	zhoršuje sociálne fungovanie
13	zlepšuje prežívanie kvality života a nadobudnutie životnej spokojnosti	2	2,02	1,86	zhoršuje prežívanie kvality života a nadobudnutie životnej spokojnosti
14	je odbornou činnosťou podporujúcou samostatnosť, nezávislosť, sebestačnosť fyzickej osoby	1,6	1,82	1,71	nie je odbornou činnosťou podporujúcou samostatnosť, nezávislosť, sebestačnosť fyzickej osoby
	Spolu	1,76	2,05	1,905	

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf č. 5 Socioterapia 2 časť

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č. 5 Wilcoxonov test

		N	Mean Rank	Sum of Ranks
ženy – muži	Negative Ranks	3	3,83	11,50
	Positive Ranks	11	8,50	93,50
	Ties	0		
	Total	14		

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka č.6 Test Statisticsb

	ženy – muži
Z	-2,574
Asymp. Sig. (2-tailed)	,010

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

V závere možno vyjadriť záverečné konštatovanie. Vo výskumnom súbore 58 sociálnych pracovníkov a pracovníčok sme skúmali vnímanie socioterapie. V prvej časti výskumného dotazníka sme socioterapiu podrobili hlbšej analýze na základe troch dimenzií - **hodnotenie, sila a aktivita**. Výsledky ukázali, že tak v prvej, ako aj druhej časti výskumného dotazníka bola socioterapia, sociálnymi pracovníčkami a pracovníkmi hodnotená výrazne pozitívne. Respondenti a respondentky vnímajú socioterapiu ako **citlivú, dobrú, kvalifikovanú a správnu metódu**. Zhodli sa tiež na názore, že socioterapia je **adekvátnym riešením životných situácií klientov, môžeme ju považovať za špecifický druh odbornej intervencie a metódu ktorá pomáha predchádzať rizikovému správaniu**. Zároveň za hlavnú bariéru odborného a adresného využívania socioterapie považujú primárne jej neukotvenosť v zákone, či malé teoretické vymedzenie v slovenskej odbornej spisbe, ale aj jej zamieňanie so psychoterapiou alebo ako to popisujú autorky Balogová a Šoltésová (2014) jej zatieňovanie ňou. Ako významný problém vidíme aj nejednoznačné definovanie kvalifikačných predpokladov a spôsobilostí socioterapeutov a socioterapeutiek. Napriek týmto výhradám je dôležité socioterapiu vnímať ako terapiu upravujúcu vzťahy, pri ktorej sociálny pracovník a pracovníčka či socioterapeut a socioterapeutka vychádzajú z poznatkov multidisciplinárneho charakteru humanitných, spoločenských, ale aj prírodných vied.

Zoznam bibliografických odkazov

- BALOGOVIÁ, Beáta, 2012. Socioterapeutické príležitosti a bariéry sociálnych pracovníkov. In: *Výzvy a trendy vo vzdelávaní v sociálnej práci. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej v dňoch 26.-27. apríla 2012 v Prešove* [online]. [cit. 2015-07-07]. Prešov: FF PU, s. 238-244. ISBN 978-80-555-0613-5. Dostupné z: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Balogova4>
- BALOGOVIÁ, Beáta a Denisa ŠOLTÉSOVIÁ, 2014. Komparatívno-obsahová analýza stavu socioterapie na Slovensku a v stredoeurópskom a anglosaskom prostredí ako východisko ľudských práv. In: *Sociální práce v kontextu lidských práv. Sborník z konference XI. Hradecké dny sociální práce, Hradec Králové 10. a 11. října 2014*. Hradec Králové: Gaudeamus, s. 359-366. ISBN 978-80-7435-533-2.
- BALOGOVIÁ, Beáta, 2015. Sociálne služby. In: E. HVIZDOVIÁ, B. BALOGOVIÁ a A. SEDLÁKOVÁ. *Marketing sociálnych služieb s dôrazom na arteterapiu a výtvarné umenie*. Prešov: FF PU, s. 45-67. ISBN 978-80-555-1271-6.
- BEDRNOVIÁ, Eva a Ivan NOVÝ et al., 1998. *Psychologie a sociologie řízení*. Praha: Management Press. ISBN 80-85943-57-3.
- BRNULA, Peter, 2014. Život Marie Krakešovej. In: P. BRNULA, P. KODYMOVÁ a R. MICHELOVIÁ. *Marie Krakešová. Priekopníčka teórie sociálnej práce v Československu*. Bratislava: Iris, s. 35-44. ISBN 978-80-89726-00-4.
- DOBŠOVIČ, Ľudovít, 2013. Základné pojmy. In: L. LOZSI et al., *Socioterapia*. Bratislava: ASaP, s. 13-48. ISBN 978-80-971386-0-8.
- GAVORA, Peter et al., 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu* [online]. [cit. 2012-09-10]. Bratislava: Univerzita Komenského. Dostupné z: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>
- JANOVIŠEK, Jaromír et al., 1986. *Metódy sociální psychologie*. Praha: SPN.
- KERLINGER, Fred N. 1972. *Základy výzkumu chování*. Praha Academia.
- KRATOCHVÍL, Stanislav. 1998. *Základy psychoterapie*. Praha: Portál. 1998. ISBN 80-85824-20-5.
- KREDÁTUS, Jozef, 1996. *Môj otec už nepije. Poznámky o alkohole, abstinencii a abstinentoch*. Prešov: SAW, MMU Andy Warhola v Medzilaborciach. ISBN 80-901139-8-2.
- KREDÁTUS, Jozef, 1999. *Nevstupuj do začarovaného kruhu drogy. Kapitoly o fajčení, alkoholizme a drogových závislostiach*. Prešov: SAW, MMU Andy Warhola v Medzilaborciach. ISBN 80-88890-08-X.
- KREDÁTUS, Jozef, 2005. Kontexty klinickej psychológie. In: E. ŽIAKOVÁ et al., *Psychosociálne aspekty sociálnej práce*. 2. rozšírené vydanie. Prešov: Akcent Print, s. 78-117. ISBN 80-969274-2-6.

- KREDÁTUS, Jozef, 2007. Metódy práce so skupinou. In: A. TOKÁROVÁ et al., *Sociálna práca. Kapitoly z dejín, teórie a metodiky sociálnej*. ISBN 9788096941988.
- LEVICKÁ, Jana, 2002. *Metódy sociálnej práce*. Trnava: ProSocio. ISBN 80-89074-38-3.
- LEVICKÁ, Jana, 2004. *Základy sociálnej práce*. Trnava: SPPVaV na FZaSP TU. ISBN 978-968952-3-0.
- LEVICKÁ, Jana, 2006. *Na ceste za klientom. Metódy, formy a prístupy v sociálnej práci*. Trnava: ProSocio. ISBN 80-969454-0-8.
- MARŠÁLOVÁ, Libuša a Oldřich MIKŠÍK et al., 1990. *Metodológia a metódy psychologického výskumu*. Bratislava: SPN. ISBN 80-08-00019-8.
- MATOUŠEK, Oldřich et al., 2001. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.
- MYDLÍKOVÁ, Eva, Kristián KOVÁCS a Peter BRNULA, 2009. *Sociálna práca a poradenstvo*. Bratislava: Liga za duševné zdravie. ISBN 978-80-970123-2-8.
- OSGOOD, Ch, E, Georg, J, SUCI a Percy, H, TANNENBAUM, 1957. *The measurement of meaning*. Urbana: University of Illinois Press. ISBN 0-252-74539-6.
- PELIKÁN, Jiří, 2004. *Základy empirického výskumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, ISBN 80-7184-569-8.
- STRIEŽENEC, Štefan., 2001. *Úvod do štúdia sociálnej práce*. Trnava: Tripsoft, 2001. ISBN 80-968294-6-7.
- ŠOLTÉSOVÁ, Denisa, Beáta BALOGOVÁ a Monika BOSÁ, 2016. Socioterapia a jej vymedzenie. In: *Journal socioterpie* [online]. [cit. 2016-10-10]. ISSN 2453-7543. Roč. I., č. I, s. 9-16. Dostupné z: <http://socialnapraca.weebly.com/268asopis-socioterapia.html>
- ŠVARNOCHOVÁ, Michaela a Markéta RUSNÁKOVÁ, 2009. Činnosť Ružomerského abstinénčného klubu RAK a možnosti sociálnej práce v ňom. In: *Drogová prevencia v sociálnej práci. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie a konferencie mladých vedeckých pracovníkov*. Košice: KSK, UPJŠ. s. 17-20. ISBN 978-80-970251-8-2.
- VENGLÁŘOVÁ, Martina et al., 2008. *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2138-5.
- VETEŠKA, Jaroslav, 2015. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-898-7.
- VETEŠKA, Jaroslav, 2016. *Gerontagogika, Psychologicko- andragogická specifika edukace a aktivizace senioru*. Praha: Česká andragogická psolečnost. ISBN 978-80-905460-4-2.
- VETEŠKA, Jaroslav, 2016. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1026-9.
- ZAKOUŘILOVÁ, Eva, 2008. *Sociální terapie aneb její teorie i speciální techniky, které pomáhají v sociální práci s rodinou*. Praha: IMS. ISBN 80-86976-14-3.

ZAKOUŘILOVÁ, Eva, 2014. *Speciální techniky sociální terapie rodin*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0583-8.

ŽIAKOVÁ Eva et al. *Sociálna práca. Teoretické východiská a praktické kontexty*. Košice: FF UPJŠ, s. 76-126. ISBN 978-80-7097-870-2.

Kontakt na autora/-ku: PhDr. Martin Hamadej, Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov, Slovenská republika, e-mail: anna.jaskova@unipo.sk, prof. PhDr. Beáta Balogová, PhD., Inštitút edukológie a sociálnej práce, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, Prešov, Slovenská republika, e-mail: beata.balogova@unipo.sk